

*До спеціалізованої вченої ради Д 11.170.02
в Державній установі «Інститут економіко-
правових досліджень імені В.К. Макутова
Національної академії наук України»*

ВІДГУК

офіційного опонента

на дисертацію Петруненка Ярослава Вікторовича

**на тему: «Концептуальні засади господарсько-правових засобів
забезпечення ефективного використання державних коштів», подану на
здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю
12.00.04 - господарське право, господарсько-процесуальне право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. З підписанням Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони Україна прийняла на себе зобов'язання щодо реформування державного управління економікою у напрямку наближення національного законодавства до європейських стандартів. З цією метою державою мають вживатися ряд заходів організаційного, правового, економічного характеру, які спрямовані на формування нової соціально-економічної моделі державного управління економікою. У цій моделі важливе місце відведено господарсько-правовим засобам забезпечення ефективного використання державних коштів, до яких можна віднести публічні закупівлі, державне замовлення, контракцію сільськогосподарської продукції, державну допомогу суб'єктам господарювання.

Водночас попри те, що державою вжито деякі заходи, спрямовані на удосконалення механізму забезпечення ефективного використання державних коштів за допомогою господарсько-правових засобів, зокрема, прийнято нову редакцію Закону України «Про публічні закупівлі», удосконалено законодавство, що регулює порядок та умови надання державної допомоги суб'єктам господарювання, законодавство у сфері ліцензування та технічного регулювання та ін., досі залишаються невирішеними ряд проблемних питань у цій сфері. Зокрема, невідповідність деяких положень господарського законодавства вимогам європейських норм і стандартів у відповідній сфері; відсутність спеціальних законів, які регламентують певні види господарсько-правових засобів (контракція сільськогосподарської продукції, державне кредитування); застарілість положень окремих нормативно-правових актів тощо.

Вирішення цих та інших проблем, які досліджені в роботі, дасть змогу створити належні правові умови для формування в Україні соціально-економічної стабільності.

Вищевказане зумовлює актуальність теми дисертації та необхідність дослідження науково-теоретичних, правових і практичних проблем застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів. Отже, дисертаційна робота Петруненка Ярослава Вікторовича «Концептуальні засади господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів» є актуальною та своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану наукових досліджень Національного університету «Одеська юридична академія» МОН України за науковими темами «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку української державності та права» (державний реєстраційний номер 011U0006H) на 2011–2015 рр. та «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) на 2016–2020 рр., в межах яких досліджено особливості господарсько-правової природи засобів забезпечення ефективного використання державних коштів, а також розроблено пропозиції щодо удосконалення законодавства у цій сфері.

Мета дисертаційної роботи та правильно сформульовані відповідно до неї задачі дозволили дисертанту обґрунтувати господарсько-правову природу засобів забезпечення ефективного використання державних коштів, а також розробити пропозиції щодо удосконалення законодавства у сфері регулювання господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Високий ступінь обґрунтованості результатів дослідження зумовлений досить раціональною та внутрішньо узгодженою структурою дисертаційної роботи.

Дисертант використав численні наукові праці фахівців у галузі філософії, економіки, теорії держави і права, адміністративного та господарського права, порівняльного правознавства, у тому числі іноземних вчених. Положення та висновки дисертації ґрунтуються на нормах Конституції та законів України, міжнародних актах, які регламентують окремі види господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів.

Методологічною основою дисертації є сукупність методів і прийомів наукового пізнання, які обрані з урахуванням поставлених у роботі мети та задач дослідження, його об'єкта та предмета. Їх застосування характеризується системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їхнього соціального змісту і юридичної форми, здійснити системний аналіз поняття, особливостей та видів господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів. Загальнонауковий діалектичний

метод дозволив вивчити теоретичні та практичні проблеми забезпечення ефективного використання державних коштів у процесі здійснення публічних закупівель, надання державної допомоги суб'єктам господарювання, ліцензуванні господарської діяльності та ін. Використання індуктивного методу дало змогу підтвердити висновок про необхідність удосконалення господарського законодавства у сфері регулювання засобів впливу на ефективність витрачання державних коштів, а також господарсько-правової відповідальності за порушення у сфері використання державних коштів. У процесі визначення перспективних напрямів подальшого розвитку застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення господарського законодавства були застосовані методи правового моделювання та прогнозування.

Зміст дисертації у цілому характеризується високим теоретичним і науково-методологічним рівнем вирішення поставлених завдань. Чітко виражений теоретичний підхід, зокрема, розроблені дефініції, класифікації і критерії дозволили автору аргументовано визначити власну позицію щодо багатьох дискусійних проблем щодо забезпечення ефективного використання державних коштів у процесі застосування господарсько-правових засобів.

Положення, викладені у дисертації, а також зроблені Я.В. Петруненком висновки мають *не тільки теоретичну цінність*, оскільки розвивають вчення про господарсько-правові засоби та реалізацію принципу ефективності використання державних коштів, але й є практично значущі з огляду на запропоновані зміни до національного законодавства.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена тим, що роботи є комплексним науковим дослідженням, спрямованим на вирішення важливої проблеми для теорії господарського права та практики використання державних коштів шляхом обґрунтування концепції господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів. Автором обґрунтовано низку теоретичних положень, які відповідають критеріям новизни різного ступеня, і в яких розкриваються концептуальні засади удосконалення господарського законодавства.

Насамперед, заслуговує на увагу ґрунтовний підхід автора до розуміння ефективності використання державних коштів, яка забезпечується за допомогою комплексного правового впливу на економічні відносини за участі держави та державних органів, що передбачає отримання не лише економічного, а й певного соціального результату, за допомогою якого забезпечується оптимальне поєднання суспільного та державного інтересів. Обґрунтованим є висновок про те, що публічні закупівлі, державне кредитування, націоналізація, державно-приватне партнерство, управління

державними корпоративними правами та інші правові форми державної економічної активності ґрунтуються на господарських контрактах та організаційно-господарських зобов'язаннях, для яких бюджетний процес є додатковим, але не єдиним чинником правового впливу (с. 59).

Можна підтримати як аргументовані та обґрунтовані такі наукові положення:

щодо особливостей господарсько-правових засобів, що відрізняють їх від інших видів засобів державного регулювання господарської діяльності, зокрема, від адміністративно-правових, а саме: 1) закріплення їх видів, порядку застосування у актах господарського законодавства; 2) можливість їх застосування органами державної влади, місцевого самоврядування або спеціально утвореними державними чи комунальними установами, наділеними господарською компетенцією; 3) спрямованість регулятивного впливу таких засобів на господарську діяльність, але виключення при цьому можливості прямого втручання у таку діяльність; 4) метою застосування господарських засобів є урівноваження публічно-правових та приватноправових інтересів, захист прав та інтересів людини та громадянина та інтересів суб'єктів господарювання, їх узгодження; 5) виокремлення прямих та непрямих господарсько-правових засобів, які відрізняються між собою характером, способами та методами регулятивного впливу (с. 112);

щодо пропозиції прийняти спеціальний Закон України «Про контрактацию сільськогосподарської продукції», в якому визначити: вимоги до сільськогосподарських товаровиробників, з якими можуть укладатися договори контрактации (організаційна форма їх діяльності, мінімальні обсяги товарного виробництва тощо); характеристика кожного етапу процедури укладення договору контрактации сільськогосподарської продукції (хто може бути ініціатором укладення договору, форма надання пропозиції про його укладення, спосіб досягнення домовленості та порядок вирішення розбіжностей тощо); процедура виконання договору контрактации (с. 180);

щодо визначення механізму впливу розміщення державного замовлення та здійснення державних закупівель на ефективність використання державних коштів, який за висновком автора, полягає у тому, що завдяки їх застосуванню здійснюється задоволення державних потреб у товарах, роботах або послугах, забезпечується фінансування найбільш оптимальних пропозицій, що надходять від суб'єктів господарювання в цій сфері; економічна ефективність забезпечується не лише економістю витрачання державних коштів, але також якістю, інноваційністю та іншими найбільш значущими характеристиками робіт, товарів та послуг, придбання яких фінансується за рахунок державного бюджету (с. 246);

про характерні ознаки договору контрактации сільськогосподарської

продукції, якими є: 1) встановлення вимог, яким повинен відповідати контрактант як державний замовник, визначеним Законом України «Про публічні закупівлі»; контрактантом може виступати орган державної влади, місцевого самоврядування та інші розпорядники бюджетних коштів; в окремих випадках контрактантом може бути визначений спеціальним законодавством орган; 2) встановлення вимог, яким повинен відповідати виробник сільськогосподарської продукції (будь-яка фізична або юридична особа, незалежно від форми власності, організаційно-правової форми та підпорядкування, у тому числі нерезидент); 3) особливий матеріальний об'єкт договору, яким є сільськогосподарська продукція, яка відповідає умовам, визначеним у договорі за кількістю, якістю, асортиментом тощо (с. 247);

про те, що встановлення різних видів державних обмежень у сфері господарської діяльності має не прямий, а опосередкований вплив на забезпечення ефективного використання державних коштів, який виражається у наступному: 1) створенні умов для ефективного розподілу бюджетних ресурсів та формування справедливої ринкової економіки у державі; 2) забезпеченні стабілізації цін на найбільш важливі товари та послуги завдяки встановленню деяких обмежень, чим урівноважуються інтереси споживачів та суб'єктів господарювання; 3) забезпеченні захисту конкурентоспроможності національних товаровиробників; 4) забезпеченні екологічної безпеки, збереження та відтворення екосистеми у державі; 5) прийнятті державою на себе частини відповідальності суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у найбільш важливих соціальних сферах, шляхом видачі відповідних дозволів та гарантуванні безпеки результатів такої діяльності (с. 248-249).

Заслужують на позитивну оцінку наукові пропозиції дисертанта, розроблені з метою розвитку інституту публічно-приватного партнерства в Україні, на підставі яких визначено необхідним: 1) у ст. 20 Закону України «Про державно-приватне партнерство» закріпити також політичні та економічні гарантії для приватних партнерів у разі зміни влади у державі, стратегічних пріоритетів у країні або у разі виникнення дефіциту бюджету; 2) запровадити електронну форму проведення конкурсу на визначення приватного партнера, що сприятиме підвищенню прозорості такої процедури та попередженню корупції у цій сфері. Також обґрунтованими є пропозиції автора, розроблені для удосконалення механізму укладення та виконання угод про розподіл продукції, щодо необхідності: 1) запровадити електронну процедуру відбору інвесторів; 2) визначити засади та порядок проведення громадського контролю у цій сфері; 3) визначити чіткі показники ефективності угод про розподіл продукції, на основі яких розроблятимуться систематичні звіти з їх обов'язковим оприлюдненням (с. 250).

Аргументованим є висновок дисертанта з приводу того, що забезпечення

оптимального поєднання прямих і непрямих господарсько-правових засобів у правовому регулюванні порядку використання державних коштів здійснюється на основі: 1) постійного моніторингу, зокрема громадського, ефективності та оптимальності державної підтримки суб'єктів господарювання, для чого пропонується розробити методику оцінювання ефективності відповідної підтримки (критерії ефективності); 2) підвищення прозорості та відкритості процедур і механізмів надання державної підтримки суб'єктам господарювання; забезпечення доступності інформації про процедуру надання та отримання державної підтримки й допомоги, функціонування відповідних консультативних центрів (с. 401- 402).

Обґрунтованими також є пропозиції автора, розроблені для закладення в національне законодавство ефективних правових положень щодо стимулювання економічної активності при використанні державних коштів, у тому числі й на основі аналізу досвіду зарубіжних країн у цій сфері, щодо необхідності: 1) визначення способів стимулювання об'єднання сільськогосподарських товаровиробників для захисту їхніх інтересів у правовідносинах з органами державної влади, іншими суб'єктами публічно-владних повноважень; залучення таких об'єднань до розроблення державних програм підтримки суб'єктів сільськогосподарської діяльності; 2) розширення форм податкового стимулювання створення та діяльності суб'єктів малого підприємництва, передбачивши для новостворених суб'єктів малого бізнесу таку форму, як податкові канікули на період до шести місяців залежно від виду їх діяльності; 3) визначення чітких умов, підстав і механізму надання державних гарантій для отримання суб'єктами господарювання комерційних кредитів (с. 414-415).

В роботі містяться й інші положення різного рівня наукової новизни, які свідчать про вагомий внесок дисертанта в розробку сучасної теорії господарського процесуального права.

Повнота викладання наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Ключові наукові положення та висновки, що містяться у дисертації, знайшли достатньо повне відображення у тексті автореферату, одноосібній монографії, у розділі колективної монографії, у 32 статтях, що опубліковані у наукових фахових виданнях України, наукових періодичних виданнях інших держав і наукових періодичних вітчизняних виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних (у тому числі 7 – у наукових періодичних виданнях інших держав), у 11 тезах доповідей на конференціях та 1 опублікованій праці, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Розроблені автором концептуальні положення можуть бути використані у

процесі подальшого дослідження проблем науки господарського права та суміжних галузей права. Викладені в дисертаційному дослідженні висновки й пропозиції можуть бути використані у науково-дослідній діяльності – для подальшого опрацювання проблемних питань застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів; правотворчості – для вдосконалення чинного господарського законодавства, яке регулює застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів тощо; правозастосовній діяльності – з метою вдосконалення практики застосування господарського законодавства України, вирішення колізій у сфері правовідносин, які виникають під час застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів; навчальному процесі – під час підготовки підручників і навчальних посібників із дисциплін «Господарське право», «Господарське процесуальне право», «Фінансове право», «Порівняльне правознавство» тощо. Висновки та пропозиції дисертації також можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм перспективного й поточного характеру, навчальних і тематичних планів із наведених та інших навчальних дисциплін для здобувачів вищої освіти юридичного та економічного профілю.

Практична цінність результатів дисертаційного дослідження для правотворчої та правозастосовної роботи підтверджена відповідними довідками Департаменту фінансів Одеської міської ради від 04 жовтня 2019 р. № 1491, Головного управління Державної казначейської служби України в Одеській області від 22 жовтня 2019 р. № 04-08/94, Головного управління Державної податкової служби в Одеській області від 24 жовтня 2019 р. № 2968/П/15-32-00, Міністерства освіти і науки України від 25 жовтня 2019 р., Державної установи «Професійні закупівлі» Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 25 жовтня 2019 р. № 125, Публічного акціонерного товариства «Державний експортно-імпорتنний банк України» від 06 листопада 2019 р. № 1192, а також міжнародної компанії Apis Holding від 03 жовтня 2019 р. № 1784/03-10/2019 (Додатки 2-8). Результати дисертаційного дослідження впроваджено у навчальний процес Національного університету «Одеська юридична академія» МОН України при викладанні дисциплін «Господарське право», «Правове забезпечення державної економічної політики».

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Проведене Я.В. Петрунечком дослідження загалом відрізняється ґрунтовністю та аргументованістю, про що свідчить, зокрема, значна кількість опрацьованих наукових джерел. Разом з тим деякі теоретичні висновки є спірними і мають стати предметом наукової дискусії.

1. В роботі систематизовано та охарактеризовано систему господарсько-правових принципів забезпечення ефективного використання державних коштів, із поділом їх на три групи: 1) загально-правові принципи; 2) галузеві принципи; 3) спеціально-галузеві принципи (доцільності й адекватності; вибірковості та рівності; об'єктивності; ощадливості й розумності витрачання державних коштів; прогнозованості та плановості; звітності) (с. 132-134, с. 6-7 автореф.). На наш погляд, така множинність принципів в частині виділення спеціально-галузевих, по-перше, може створювати непотрібну конкуренцію між ними в процесі правозастосування і призводити таким чином до їх «інфляції». По-друге, в окремих законах вже вміщено низку принципів (наприклад, Законах «Про публічні закупівлі», «Про оборонні закупівлі», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»). Нарешті, запропоновані спеціально-галузеві принципи є, наш погляд, лише конкретизацією загально-правових (в тому числі справедливості та пропорційності) та галузевих принципів господарського права в окремих нормах відповідних законодавчих актів.

2. Автор зазначає, що, зважаючи на характер джерел надходжень державних коштів (податкових чи неподаткових надходжень від різних суб'єктів приватного й публічного права), можна стверджувати, що оцінювання ефективності їх використання має здійснюватися з урахуванням досягнення економічного та соціального ефекту в результаті такого використання (с. 48). Таким чином, дисертант, визначаючи поняття та сутність категорії «ефективне використання державних коштів», виділяє та розкриває такі складові цього поняття як «економічна» та «соціальна» ефективність.

При цьому, автор під економічною ефективністю розуміє досягнення суб'єктами, відповідальними за реалізацію бюджетних планів, задалегідь визначених у цих планах результатів завдяки цілеспрямованій діяльності відповідних суб'єктів, вжитті ними різноманітних заходів, здатних забезпечити досягнення запланованого результату, а соціальною – досягнення певного соціального ефекту (с. 49, 51).

Водночас концепції економічної та соціальної ефективності використання державних коштів не знайшли свого подальшого розвитку у роботі. Зважаючи на те, що принцип ефективного використання державних коштів з позиції господарського права є центральною проблематикою дисертаційної роботи, доцільно було б більше уваги приділити дослідженню цих питань, зокрема, з позицій науки господарського права встановити та охарактеризувати показники ефективності (продуктивність, оптимальність, ощадливість, доцільність тощо), не виключено також, що ці критерії в деяких випадках можуть суперечити один одному (економічна ефективність знижуватиме ефективність соціальну і навпаки).

3. Досліджуючи процедурні питання застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів, автор робить висновок про те, що підстави застосування господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів можна визначити як систему передбачених ГК України, іншими законами України, фактичних обставин та явищ об'єктивної дійсності, які зумовлюють виникнення правовідносин у сфері державного регулювання господарської діяльності. При цьому умовами застосування відповідних засобів автор визначає систему вимог, обмежень або інших правил, визначених ГК України та іншими законами України, дотримання (виконання) яких сторонами необхідне для виникнення та розвитку правовідносин у даній сфері (с. 139).

У той же час, надаючи таке визначення, автор не враховує загальноприйнятий у теорії права підхід, відповідно до якого підставою виникнення, зміни та припинення правовідносин є юридичні факти, які у свою чергу поділяються на дії та події, а на думку деяких науковців, юридичні факти включають підстави та умови виникнення, зміни та припинення правовідносин.

Отже, наведені автором визначення потребують узгодження із загальною традицією або додаткового обґрунтування відступлення від неї.

4. Автор зазначає, що державне замовлення та публічні закупівлі слід розглядати як самостійні, однак взаємопов'язані господарсько-правові процедури, які об'єднує спільна мета – визначення та задоволення державних потреб, що здійснюється із використанням бюджетних коштів (с. 188). Разом з тим, законодавство України у сфері державних закупівель трансформовано у законодавство про публічні закупівлі, зазнавши концептуальних змін. Тому необхідність збереження в науковому обігу і розвитку самої категорії «державне замовлення», «державна закупівля» вже не є очевидним, адже поняття «державного» та «публічного», вочевидь, не є тотожними. У зв'язку з цим слід було б обґрунтувати і можливість модернізації Господарського кодексу України, зокрема, загальних положень про господарські договори (статті 179, 183).

5. Досліджуючи питання публічних закупівель, автор обґрунтовано зазначає, що запровадження електронної системи публічних закупівель в Україні здійснюється з метою гармонізації національного законодавства зі стандартами ЄС, зокрема, у рамках проекту «Гармонізація системи державних закупівель в Україні зі стандартами ЄС» розроблено збірник директив ЄС з цих питань, до якого увійшли: Директива 2014/24/ЄС від 26 лютого 2014 р. (про здійснення державних закупівель в державному секторі); Директива 2014/25/ЄС від 26 лютого 2014 р. (щодо закупівель в сфері комунального господарства) та ін. (с. 195-196).

Водночас, зважаючи на те, що за новою редакцією Закону України «Про публічні закупівлі» переважною формою здійснення публічних закупівель є електронна, слід визначити особливості організації та проведення публічних закупівель в умовах цифровізації економіки та появи нових способів взаємодії учасників публічних закупівель через інформаційно-комунікаційні системи (ІКС). В умовах цифровізації економіки довірні диспропорції, які притаманні, на наш погляд, в тому чи іншому ступені і відносинам в сфері публічних закупівель будуть поглиблюватися через інформаційну, в тому числі цифрову, нерівність суб'єктів таких відносин (як нерівність можливостей доступу суб'єкта господарювання до сучасних ІКС та як складова інформаційної нерівності).

6. Автором надана стадійно-процедурна характеристика застосування прямих і непрямих господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів. Обґрунтовано, що специфіка прямих засобів полягає в тому, що вихідною точкою цієї процедури здебільшого виступає ухвалення державно-владного рішення, що одночасно стає однією з підстав застосування засобу (наприклад, затвердження плану закупівель, ліцензійних умов провадження певного виду господарської діяльності). Процедура застосування непрямих господарсько-правових засобів складніша і передбачає виділення коштів з державного бюджету у результаті проходження конкурсного відбору та інших ринкових процедур (с. 36, с. 7 автореф.) Якщо розглядати цю характеристику крізь призму системи організаційних та майнових господарських правовідносин, які складаються у зв'язку і внаслідок застосування зазначених господарсько-правових засобів, то здійснення дій учасників відповідних відносин на різних стадіях і в різних процедурах являють собою послідовність юридичних фактів, які утворюють відповідний фактичний склад. Оскільки, як і в будь-якому фактичному складі, один із юридичних фактів може виявитися дефектним, можна пояснити, яким чином це може ускладнювати досягнення мети застосування прямих і непрямих засобів. Виникає також питання юрисдикції можливих спорів, які виникатимуть у зв'язку із діями суб'єктів організаційно-господарських повноважень, пов'язаними із застосуванням таких засобів.

7. На підставі аналізу різних видів та форм державної підтримки, що надаються суб'єктам господарювання, автор робить висновок про те, що їх можна згрупувати за критерієм цільової підстави надання на: 1) підтримку, метою надання якої є відновлення або забезпечення рентабельності та конкурентоздатності вітчизняних суб'єктів господарювання, які опинилися у скрутній ситуації, або усунення техногенних катастроф, які може спричинити незадовільний екологічний стан підприємства; 2) підтримку, при наданні якої

превалює завдання щодо забезпечення розвитку найбільш пріоритетних галузей господарства, запровадження інноваційних технологій тощо (с. 263).

Видається, що цей висновок потребує додаткового аргументування з огляду на те, що будь-яка державна підтримка, у тому числі у формі державної допомоги, завжди надається з метою розвитку чи підтримки пріоритетних для держави галузей господарства. Така мета прямо передбачена (або вбачається із змісту) ГК, законами України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», «Про державну підтримку сільського господарства України», «Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні» та ін.

8. Спірним видається висновок автора про те, що специфічними видами господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів є угоди про розподіл продукції та публічно-приватне партнерство. Завдяки їх застосуванню, як зазначає автор, досягається: 1) значна економія бюджетних коштів та інших державних ресурсів, оскільки основний фінансовий та ресурсний тягар виконання робіт, надання послуг покладається на суб'єкта господарювання; останній також несе ризики та відповідальність за результативність відповідної діяльності; 2) отримання найбільш суспільно значимих робіт та послуг високої якості, оскільки укладенню договорів передують процедура ретельного добору приватних партнерів (інвесторів); 3) отримання протягом встановленого терміну гарантованого технічного обслуговування зі сторони суб'єктів господарювання; 4) покладання на суб'єктів господарювання додаткової відповідальності у сфері забезпечення екологічної безпеки, застосування при виконанні робіт або наданні послуг високотехнологічного обладнання тощо (с. 252, с. 28 автореф.). Проте угоди про розподіл продукції та договорів, що укладаються в рамках державно-приватного партнерства (концесійний договір, договір управління майном, договір про спільну діяльність, інші договори) підпорядковані іншій меті (пошуку, розвідки та видобування корисних копалин, управління об'єктами публічної власності), яка не надає можливості, на наш погляд, розглядати ці конструкції в рамках відносин щодо використання державних коштів, скоріше – з точки зору захисту публічної власності, в тому числі на природні ресурси, та проблем функціонування публічного державного сектору економіки.

Загальний висновок. Зазначені зауваження мають дискусійний характер, зумовлені складністю об'єкта дослідження і не впливають на загальну високу позитивну оцінку роботи. Дисертаційна робота на тему «Концептуальні засади господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів» є завершеним науковим дослідженням, яке містить такі, що характеризуються значним рівнем наукової новизни, достатньою мірою

вкладом у науку господарського права, має самостійний характер, спрямоване на розв'язання важливої наукової проблеми – розробки концептуальних засад господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів.

Наукові положення і результати, які виносилися на захист кандидатської дисертації Я.В. Петруненка у 2013 році на тему «Господарсько-правові основи державних закупівель в Україні», на захист не виносяться.

Зміст автореферату дисертації є *ідентичним* основним положенням, сформульованим в дисертації.

Робота «Концептуальні засади господарсько-правових засобів забезпечення ефективного використання державних коштів» відповідає вимогам, встановленим у Порядку присудження наукових ступенів, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (з наступними змінами), а її автор Петруненко Ярослав Вікторович заслуговує присудження наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 - господарське право, господарсько-процесуальне право.

Офіційний опонент:

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри цивільного права і процесу
Донецького національного університету
імені Василя Стуса
МОН України

О. А. Беяневич О. А. Беяневич

Підпис д.ю.н., проф. Беяневич О.А.

засвідчую:

